

План-конспект

відкритого уроку з літератури рідного краю в 11 класі

Тема: Жанрово-тематичне розмаїття поезій Тетяни Підгорної

Мета: ознайомити учнів з життям і творчістю поетеси Т.Підгорної, жанровою різноманітністю її творів;

розвивати навички виразного читання, критичного мислення, роботи з текстами, артистичні здібності;

виховувати естетичний смак, формувати високі моральні ідеали, глибокі патріотичні почуття.

Тип уроку: урок засвоєння нового матеріалу

Форма проведення: урок-поетична вітальня

Обладнання: портрет Т.Підгорної, збірки поезій, тексти віршів, музичний супровід, презентація, листки самооцінювання.

Епіграф: Поети розмовляють з Богом
На території життя.

Т.Підгорна

Хід уроку

I. Оргмомент.

II. Мотивація навчальної діяльності.

Вчитель: «Поезія – це завжди неповторність», - стверджувала наша геніальна Л.Костенко. Справжній шедевр народжується тоді, коли створений серцем і почуттями, коли автор знаходить свіжі, оригінальні образи, не опускається до плагіату, повторення шаблонних, затертих фраз; коли його поезія хвилює читачів, знаходить відгук у їхніх серцях. Хто з нас не пробував віршувати?! Та тільки небагатьом судилося стати справді Поетами.

Я запрошую вас сьогодні до знайомства в нашій поетичній вітальні з творчістю нашої землячки, а нині ізюмської поетеси, яка, на мій погляд, має

право долучитися до когорти справжніх творців прекрасного, до Поетів з великої літери. Це Тетяна Пилипівна Підгорна.

III. Тема, мета уроку. (запис теми уроку під звуки музичної композиції Т. Дуки)

- Ваші очікування від уроку?

IV. Сприйняття і засвоєння нового матеріалу.

Вчитель: Наш клас-вітальня прикрашений осіннім листям, бо за вікном – золота осінь, героїня нашої розповіді переживає пору осені життя, а її перша поетична збірка, що з'явилася друком в 2010 році так і називалася «З осінню в серці». Отже, слово надається групі **«Біографи»**.

I група «Біографи»: Ми опрацювали довідковий матеріал, а також листи самої Тетяни Пилипівни, написані до учнів нашої школи, членів гуртка «Літературне краєзнавство», і прийшли до висновку, що римувати людина може почати в будь-якому віці, навіть тоді, коли на порозі, як то кажуть, осінь.

Народилася Тетяна Пилипівна Підгорна 23 червня 1951 року в с. Вільховий Ріг Красноградського району на Харківщині. З 1952 року родина проживала в с. Абазівка Зачепилівського району. Її батьки працювали: тато, Нищета Пилип Якович, у колгоспі, мама, Олександра Герасимівна, вчителювала у школі. В Абазівці дівчинка навчалася, тут зростала серед чарівної природи, серед щирих працьовитих людей. Серед чудової природи у дівчинки сформувалося тонке відчуття краси, бажання запам'ятати і відтворити цю красу у слові. Тетянка і сама не помітила, як почуття захоплення красою природи почало вилитися в поетичних рядках – наївних, невмілих, але щирих. Закінчивши Абазівську восьмирічку, дівчина продовжила навчання в Красноградській СШ № 3. В 1968 році стала студенткою Дніпропетровського автотранспортного технікуму. Працювала диспетчером автотранспортного підприємства – і писала.

Доля розпорядилася так, що на довгі роки батьківщиною Тетяни Пилипівни стало місто Ізюм Харківської області, де і нині живе поетеса. Тут

працювала диспетчером Ізюмського тепловозремонтного заводу, тут почала друкуватися з 1997 року. В житті Тетяни Пилипівни було багато гарних і талановитих наставників, завдяки яким з мрійливої несміливої дівчинки виросла лірична, збагачена життєвим досвідом поетеса. Хоч вона знаходиться на заслуженому відпочинку та веде активний спосіб життя.

Учениця: Душа поетеси рветься до рідного села. І хоча буває вона тут рідко, Абазівка оживає у її творах. Ось один із них.

Засміюся від захвату дзвінко,
Хоч минають так швидко літа,
Як згадаю свою Абазівку
Й журавля, що у небо зліта.
Юність, наче з гірського потічка,
Проминула, промчала, пройшла,
Та в пам'яті все ж моя річка,
Наша рідна Берестова.
Простяглися шляхи рушниками,
В них свою я стежину вплела.
Тут сліди моїх тата і мами...
Лиш в думках повернусь до села.

Доповнення вчителя: Тетяна Підгорна є членом літературного об'єднання «Слово» при редакції газети «Обрії Ізюмщини», в березні 2013 р. прийнята до творчої асоціації літераторів «Слобожанщина», друкується в альманахах «Справка», «Ліра», міських, районних та обласних газетах. Її вірші ввійшли до збірок «На пульсе бытия», «Течёт поэзии река», «Музи проти гармат» та інших. Пише українською і російською мовами.

Учениця: До речі, наша землячка в одній з поезій висловлює свої думки про роль поета і поезії в суспільстві, усвідомлюючи і свою відповідальність за те, чим живе світ(читає напам'ять):

Поети розмовляють з Богом
За підсвідомістю буття,

Де ще не пройдена дорога,
Чи вже прожиті почуття.
Здавалося б, звичайні люди,
Але чомусь в усі віки
Їм здобний пряник буде всюди,
Від влади ж – перші батоги.
Вони – не визнані пророки
Чи гріховодники буття?
Поети розмовляють з Богом
На території життя.

Вчитель: Ви помітили, що останні рядки цієї поезії є епіграфом до нашого уроку? Його значення ми спробуємо розкрити пізніше. А до слова запрошуюю II групу.

II група «Літературознавці»: Переглянувши і прочитавши твори Т.Підгорної, ми дізналися, що пише вона як поезію, так і прозу. Червоною ниткою через її твори проходить мотив небайдужості до долі України, нашого народу, до стану сучасного життя і сучасних подій, небайдужості до почуттів людини і навіть тварини, любові до природи, рідного краю. Отже, за жанровою спрямованістю все написане Т. Підгорною можна поділити на:

пейзажну лірику

філософську

інтимну

громадянську

Ми підготували для вас віночок уривків пейзажних віршів, щоб ви побачили, як у кожній порі року авторка знаходить неповторне, цікаве, незабутнє, яка у неї одухотворена природа.

Учні читають уривки з поезій, на мультимедійній дошці – кадри пейзажів відповідно до озвучуваних строф.

Чом зажурилась, дівчинко Зима!

Вуста холодні, в очах крижинки,

Бурульками-руками крадькома
Дістанеш ласощі із білої торбинки.
Мереживо чіпляла на дроти,
Пухнасту хустку одягла ялинці,
Заплакала: пора мені іти,
Бо вже весна крокує по стежинці

Розсідлані коники, повні снаги,
Промчали вітрами, стоптали сніги,
І щоки рожеві в ярах шелюгів
Прокинувсь Донець, визира з берегів.
У гриви зелені нестримних вітрів
Вплітала весна білі стрічки садів.
Летять з-під копит синіх пролісків бризки,
Природа лишає зимові колиски.

Підняли вербички високо спіднички –
Перейти хотіли нашу бистру річку,
Забрели у воду по коліна й стали...
Чом же ви, пустунки, броду не спитали?

Потім розхристане літо
В луг побрело чередою,
Впали осінні квіти,
Ген попливли за водою.
Просила квітку в осені,
Червону, ніби жар,
А серпень йшов покосами,
Горів волосожар.

Доповнення вчителя: Сподіваюся, ви помітили у поезіях Тетяни Підгорної різноманітні тропи: епітети, порівняння, метафори, персоніфікацію. Це свідчить про майстерність поетеси у віршуванні.

(На мультимедійній дошці - текст пісні «На Дикому полі»)(сл.. Т.Підгорної, муз. Н.Сапко)

На Дикому полі посієм пшеницю,
Де коні татарські в гіркім полині.
А дід під вербою копає криницю,
Аби тільки люди жили на землі.

На Дикому полі яри з перелісками,
Де мчала, гриміла проклята війна,
Стоять серед степу сини обелісками,
Щоб тільки Україна у світі була.

На Дикому полі розквітнули мальви
І юная мати дитя сповила,
Блакитного неба не зблякнули барви
Й шепоче про вічність вітрам ковила.

Бесіда(метод «Займи позицію»):

- Яка основна думка твору?
- Чи можемо ми вважати автора патріотом?
- Які мовні засоби є в цьому вірші? Знайдіть їх.
- Який троп, крім раніше названих, є в даній пісні?(анафора)
- До якого жанру належить даний твір?(громадянська лірика)

Розповідь вчителя про патріотичну збірку «Музи проти гармат» 2015 р., поезії Т.Підгорної, що є зразком громадянської лірики – «За що прийшли ви воювати», «Літає думка» та інші.

Учениця (читає напам'ять):

Я молюся тобі, Божа мати:

«Збережи мого сина солдата,
Захисти від вітрів у полі,
Збережи від лихої долі.
Захисти від стріли і кулі,
І від «Градів», що сіють бурі.
Збережи його, Божа мати,
Поверни додому солдата.
Захисти від біди і горя,
Погуляє хай ще на просторі,
Приведе дружину до хати,
І почую я сміх онучати...»
Я молюся тобі, Божа мати:
«Збережи мого сина солдата...»

Інценування пісні «А мати жде».

Компаративний аналіз (метод «Кола Вейна»). Порівняльна характеристика поезії і пісні.

Вчитель: Розмову про громадянську лірику Т.Підгорної ми закінчимо на оптимістичній ноті.

Учениця виразно читає:

Молюся я за Україну,
Щоб не згубилася в імлі.
І не ховала мати сина
В давно освяченій землі.
Прости нам, Господи, провину,
Що ми були такі дурні,
Бо продавали Україну
Усім забродам на землі.
Моя ти рідна і єдина! –
Молитва лине в майбуття.
Хай буде вічна Україна,

Як вічні мати і дитя!

Вчитель: І все ж таки, мабуть, найбільше в творчому доробку нашої землячки віршів про любов. Інтимна лірика її містить безліч відтінків цього великого почуття, бо, на жаль, не завжди воно буває щасливим, радісним, взаємним. Щирість, душевність лірики Т.Підгорної хвилює, спонукає до роздумів. А я запрошую до слова членів гуртка «Літературне краєзнавство», які не один рік листуються з поетесою

Група «Актори». Ми хочемо презентувати інтимну лірику у вигляді розмови з поетесою.

Рольова гра:

- Доброго дня, Тетяно Пилипівно!
- Вітаю вас!
- Скажіть, будь ласка, коли ви почали віршувати?
- В юності, коли прийшла перша любов, тоді весь світ здавався іншим, душу переповнювали почуття, і хотілося їх висловити. Так почала писати.
- Мені дуже подобаються ваші поезії. Ось хоча б ця:
Не ілюзії це, а дійсність,
Що кохання не має меж,
Лиш любов нам дарує вічність,
І земне може дати теж.
Треба з вдячністю все приймати,
Що виходить життям з руки,
Бо до щастя легко звикати,
Значно легше, ніж навпаки.

Який свій вірш, Тетяно Пилипівно, любите найбільше?

- Так вірші ж, як діти, їх усіх любиш, бо написані серцем, і виділити з-поміж них якийсь важко.
- То прочитайте щось.
 - Останню любов не рубасш з плеча,

Остання любов – кров на вістрі меча,
Остання любов – ніби квітка в морози,
Остання любов – мов нежданії грози,
Остання любов прийшла, зазоріла
І серце схололо теплом обігріла.
Остання любов – то дарунок од Бога,
Остання любов, як остання дорога...

- Дякую вам, пані Тетяно! Творчих вам успіхів!
- А вам любові!

Вчитель: Майстерність полягає і в тому, щоб уміти коротко, сильно і ясно сказати найголовніше, змалювати цілу картину, уміючи з-посеред «полови» багатослів'я виокремити зерно. Пропоную вам знайти в роздруках інтимних поезій чотири рядки, на вашу думку, найкращих.

Робота в групах. Читання уривків з поезій, висловлення своїх думок.

1. Зустріч давно жадана,
Зустріч була неждана,
Очі об очі спіткнулись.
Ніби о камінь. І розминулись.

2. Так жаль, що аж плакати хочу,
Так боляче – знову до сліз
Цвіркун у шпаринці сюркоче,
Здається б, у душу заліз.

3. Сплітались руки, спліталися душі,
Бо я покохала жагучо-болюче:
Зривалися зорі, злітали із неба.
А більше нічого, коханий, не треба.

4. Давай поговорим, і лиш про кохання ні слова.

Ти знову мовчиш, я навіть не знаю чому.
Думками далеко... Яка ж поміж нами розмова?
Лиш вітер в обійми візьме твою постать сумну.

5. На мокру траву упаду хрестом,
Чи кров'ю буде спокута?
А там забуття проросте листком,
Любов тільки жити буде.

V. Закріплення вивченого матеріалу.

Вчитель: Ми доторкнулися сьогодні лише до кількох жанрів лірики Т.Підгорної – пейзажної, інтимної, громадянської. А яка цікава публіцистика нашої землячки, а поезії у прозі, а філософські твори! Для них, сподіваюся, у нас ще буде час. Я ж вам для роздумів пропоную кілька філософських «перлин» Т.Підгорної. Не просто почитайте, а виконайте завдання поетичного конструктора.

«Поетичний конструктор»:

1. Для щастя мало чи ...:
Хліб на столі і тепла хата,
Вечірня... розмова
І ... рідна мова;
Калини кущ біля...,
Щодня вставати до схід сонця;
І пісня, що із... лине,
Й земля батьків з дитинства мила.
2. Не суди мене, Боже правий,
Бо тяжкий дав мені ти ...,
І щораз спокушав лукавий
Погасить у душі цей жар.
Барабанять ...у вікна

І тече по щоці сльоза.
Що печалитись? Я вже...
Не зламаюсь, бо я

Читання епіграфа і пояснення його змісту.

VI. Підсумок уроку.

1. **Рефлексія** (метод «Незакінчене речення»):

- Сьогодні на уроці звучали...
- Сподобалися, схвилювали вірші...
- Т.Підгорна - ...
- Якби я зустрівся з поетесою, я б...
- Під час уроку я замислився над тим, що...

2. Заповнення **листоків самооцінювання**. Подяка учням за роботу.

3.**Вчитель:** Наше знайомство з Т. Підгорною – поетесою, ліриком, патріотом, щирою жінкою, люблячою бабусею – незакінчене. Сподіваюся, мандрівка у світ поетичного слова збагатила ваші серця любов'ю.

Д/з: I гр. – виписати з кількох творів Т.Підгорної, які не звучали на уроці мовні засоби, визначити їх роль;

II гр. – написати листа поетесі;

III гр. – написати поезію або твір-роздум за епіграфом уроку.

Листок самооцінювання

ПРИЗВИЩЕ учня	Підготовка до уроку	Робота на уроці	Самооцінювання	Оцінка групи

Поети розмовляють з Богом

На території життя.

Т.Підгорна